

Titel Historien om Danmark: Grundloven, folket og magten

Tema: Det moderne Danmark
Fag: Historie
Målgruppe: Udskoling og ungdomsuddannelserne.

En dansk dramadokumentarisk tv-serie: DR1, 60 min., 2017.

Faglig relevans/kompetenceområder

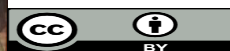
Denne tv-serie kan bruges som baggrunds-appetizer til et undervisningsforløb i historiekanonpunkterne "Københavns bombardement", "Grundloven 1849", "Stormen på Dybbøl 1864", "Slaget på fælleden" og "Systemskiftet 1901" som primært udspiller sig i 1800-tallet. På overbevisende faglig facon får eleven indblik i tiden efter Napoleonskrigene med økonomisk krise, et demokratisk systemskifte i 1849 og følgende kamp om at få det til at fungere retfærdigt op mod parlamentarismen i 1901, samt de laverestilledes kamp for også at blive en del af samfundet via strejker og valgret. Påvirkning af det danske samfund fra udlandet fx den begyndende europæiske nationalisme er fravalgt. En mere kulturhistorisk tilgang på udviklingen af Danmark er ligeledes bortvalgt.

Forenkede Fælles Mål honoreres i historie under især kompetenceområdet "Kronologi og sammenhæng" og "Kildearbejde", da tv-serien undervejs forholder sig til og kigger på primærkilder fx grundlovsteksten fra 1849.

Ideer til undervisningen

Læreren kan stille vejledningens fem elevspørgsmål efter visningen, og for at lette lærerens forberedelse rummer vejledningen også svar på elevspørgsmålene. Læreren kan selv flytte spørgsmålene over i andet format, samt omformulere og bruge spørgsmålene mere målstyrende.

1. Danskerne tilkæmper sig folkestyre i 1849. Den første forsamling er portrætteret på Constantin Hansens billede nedenfor. I tiden herefter dannes de fire første partier (Højre, Venstre, Socialdemokratiet og Det radikale Venstre). **Læreren danner fire grupper, som hver især undersøger: a)** ideologien bag partiet (liberalisme, socialisme/marxisme, konservatisme) **b)** partiets historie samt **c)** hvilken befolkningsgruppe stemmer og økonomisk "støtter" partiet mest?

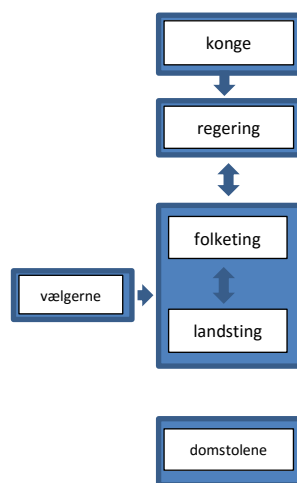

fra Wikimedia Commons

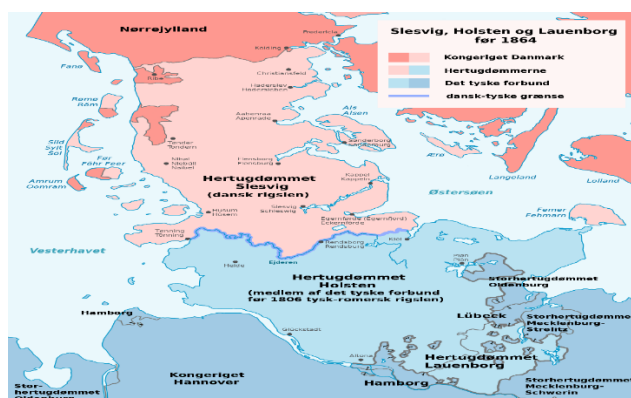
2. Kapitalisme og den begyndende industrialisering kendetegner Danmark (og verdenen) i 1800-tallet. På godt og ondt. **Læreren inddeler klassens elever i grupper, der undersøger fordele og trusler, og indskrifer på fx en samlet Padlet (skoletube.dk) disse seks teknologiske**

opfindelser, der er taget i brug i slutningen af perioden: *a*) landbrugsmaskiner især centrifuge, *b*) telefon, *c*) bil, *d*) elektrisk gadebelysning, *e*) WC, *f*) Ellehammers fly. Undervejs angiver elevgruppen, hvilke råstoffer disse opfindelser var afhængige af, hvis de skulle i masseproduktion, samt hvor råstofferne skulle skaffes fra?

3. Statsmagtens opbygning i 1849: "... I den danske forfatning blev den lovgivende magt delt mellem kongen og en rigsdag med to kamre – et folketing og et landsting, mens kongen havde den udøvende magt. Kongen, der selv var ansvarsfri, skulle udnævne og afskedige ministrene/regeringen...", skriver Ebbe Kühle (Kühle, 1994). Kig på figuren nedenfor og forklar først valgrets- og valgbarhedsbetingelserne for at sidde i de to kamre og de to kamres rettigheder. Dernæst ønskes en forklaring på, hvordan statsminister Estrup kunne misbruge denne opbygning i 19 år.

4. Problemet med Slesvig-Holsten fyldte meget for politikerne i hele perioden frem til 1920. Genfortæl problemet, hvor begreber som *hertugdømmerne (Holsten og Slesvig)*, *sprog- og nationalitetstilknævning*, *dansksindede*, *tysksindede*, *3-årskrigen*, *Ejderpolitikken*, *1864-krigen* og *nederlagets konsekvenser* skal indgå. Upload evt. nedenstående kort i ThingLink (skoletube.dk) og brug det i genfortællingen.

fra Wikimedia Commons

5. Find og læs sangen "Dengang jeg drog afsted" af Peter Faber, skrevet i 1848 efter en dansk sejr i 3-årskrigen. På hvilken måde giver sangen et romantisk og/eller militaristisk billede af krig og forholdet mellem dansk- og tysksindede naboer?

Svar på elevspørgsmål:

Ad 1) I grove træk er *Højre* godsejernes og det højere byborgerskabs parti og tillægger konservatismens menneske- og samfundssyn stor værdi, *Venstre* er gårdmændenes parti og bygger på liberalismens ideer om privat ejendom, fjernelse af statsreguleringer, lighed for valgloven mv. *Socialdemokratiet* bygger på marxismen/socialismen, hvor arbejderklassen med tiden skulle spille en aktiv rolle for at erstatte kapitalismen med et socialistisk/kommunistisk samfund, med bl.a. ord som lighed, fælleskab og kollektiv ejendomsret i højsædet. *Det radikale Venstre* byggede på socialliberalismen, en blanding af liberalisme og socialisme, hvor staten i modsætning til klassisk liberalisme, gerne må spille en stor rolle som moderator mv. Lavere samfundsgrupper på landet, fx husmænd, stemte på Det radikale Venstre fra 1905.

Ad 2) Ny teknologi forandrer samfundene fundamentalt gennem *transport, kommunikation, automatisering, lagring og udvinding af energi, nye materialer* mv. Forandringerne hjælper flere mennesker til en rigere tilværelse, men på samme tid forværres tilværelsen for mange andre fx i Afrika, hvor den europæiske kamp for råstoffer starter i slutningen af perioden.

Ad 3) "§ 35: Valgret til folketinget har enhver uberygtet mand, som har indfødsret, naar han har fyldt sit 30te år, medmindre han: a) uden at have egen Huusstand staar i privat tjenesteforhold; b) nyder eller har nydt Understøttelse af Fattigvæsnets, som ikke er enten eftergiven eller tilbagebetalt; c) er ude af Raadigheden til sit Bo; d) ikke har havt Bopæl i eet Aar i den Valgkreds eller den Stad, hvori han opholder sig paa den Tid, Valget foregaar", står der i 1849-grundloven. Valgretsbetingelserne er de samme for landstinget, og kun i forbindelse med valgbarhedsbetingelserne til landstinget stilledes der yderligere betingelser i form af højere alder (40 år) og et bestemt skat (200 rigsbankdaler)- eller indtægtsniveau (årligt 1200 rigsbankdaler). Begge kamre skulle være enige i lovgivningsprocessen, hvilket favoriserede godsejerne, da de udenfor rigsdagen udgjorde en forsvindende lille procentdel af Danmarks befolkning. Landstinget fik endvidere endnu en fordel spillet i hånden, da kongen, ifølge 1849-forfatningen, skulle udnævne regeringen, og denne blev fundet blandt landstingets medlemmer, hvor konservatismen og Højre var dominerende. Estrup kunne ved hjælp af "foreløbige love" regere udenom folketinget, da der ikke i grundloven var opstillet regler for, hvad Rigsdagen skulle gøre, hvis folketing og landsting var uenige. Og det var de, og Estrup kunne, med grundlovens §25 i hånden, "hjemsende" folketinget og lovgive alene med landtingets stemmer.

Ad 4)

"... Slesvig og Holsten var hertugdømmer, som fra gammel tid havde været underlagt den danske konge. At en stor del af befolkningen talte tysk, havde ikke været et problem før i starten af 1800-tallet. Da først sprog- og nationalitetstilknævning blev afgørende, så havde Danmark fået et uløseligt problem på halsen. De tysksindede kredse i Slesvig-Holsten gik ind for, at de to hertugdømmer hørte sammen og hørte til det tyske område. Dansksindede kredse ønskede Holsten (og Lauenburg) udskilt og Slesvig integreret i det danske rige. Det lykkedes den danske stat at sejre over de slesvig-holstenske oprørere i den såkaldte 3-årskrig (1848-50), men de europæiske stormagter tillod ikke en gennemførelse af den danske idealløsning (Ejderpolitikken)- resultatet blev den såkaldte Helstat. Da Danmark i 1863 alligevel forsøgte at gennemføre Ejderpolitikken, benyttede Preussen lejligheden til at erklære krig (februar 1864). Danmark led nederlag i 1864-krigen og mistede Slesvig indtil 1920..." i Kühle, Ebbe, 1994.

Ad 5) På Grænseforeningens hjemmeside står der følgende om **"Dengang jeg drog afsted"**:
"... Teksten er lagt i munden på en ung bonde, der er på vej til fronten. Den unge mand angiver fem grunde - én i hver strofe - til at han skal ud at slås: kæresten, forældrene, sproget, flaget og kongen. I sidste strofe samles alle argumenterne. Visen slutter med en trøst til de efterladte, hvis han skulle falde: at han har holdt sit løfte til dem alle. Peter Faber er også forfatter til "Højt fra træets grønne top" og "Sikken voldsom trængsel og alarm". Sangen er den mest militaristiske og antityske sang, som stadig findes i højskolesangbogens 18. udgave (2006). Argumentet for at fastholde sangen er, at den er en del af dansk historie og selvforståelse..."

Supplerende materialer

- Besøg <https://ucc.dk/cfu/fag/historie/ideer-til-undervisning> for inspiration til yderligere undervisning.
- Se især historiekanonpunkterne ["Københavns bombardement"](#), ["Grundloven 1849"](#), ["Stormen på Dybbøl 1864"](#), ["Slaget på Fælleden"](#) og ["Systemskiftet 1901"](#)